

Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (red.)

UNGDOMAR I TRE DECENNIER

Ungdomsbarometern 2024

© Statens ungdomsråd, Ungdomsforskningssällskapet, Undervisnings- och kulturministeriet

Ändringarna har gjorts med tillstånd av upphovsmännen och utgivarna.

ISBN 978-952-372-065-7 (inb.) ISBN 978-952-372-066-4 (PDF)

Publikationer (Ungdomsforskningssällskapet) ISSN 1799-9219, nr 251

Webbpublikationer (Ungdomsforskningssällskapet) ISSN 1799-9227, nr 189

Statens ungdomsråds publikationer, ISSN 2489-9461 (tryckt), nr 78

Statens ungdomsråds publikationer ISSN 2489-947X (webbpublikation), nr 78

FÖLJEBREV

Ungdomsbarometrar har gjorts sedan 1994. Under de senaste 30 åren har Ungdomsbarometern blivit en välkänd och synlig institution inom ungdomssektorn, som också har en mer allmän samhällspolitisk betydelse. Detta skulle inte vara möjligt om det finländska samhället inte uppskattade kunskapsunderlaget om ungdomar och var intresserat av ungdomen. Ungdomsbarometerns kärna har förblivit i stort sett oförändrad från 1990-talet till idag.

Ungdomsbarometerns uppgift är att undersöka de ungas värderingar och attityder såsom de unga själva beskriver dem. Särskilt i offentligheten betraktas unga ofta antingen genom rädsla och hotbilder eller hopp. Dessa bilder motsvarar sällan, om någonsin, alla ungas perspektiv. Ett datainsamlingsinstrument som ungdomsbarometern behövs för att Finland ska ha tillgång till information om hur de unga förhåller sig till olika saker.

Sammanlagt 2 353 unga svarade på ungdomsbarometerns datainsamling 2024. Datainsamlingen genomfördes av Taloustutkimus Oy. Materialinsamlingen genomfördes med hjälp av två olika sätt att samla in information: telefonintervjuer och en webblankett. Ungefär hälften av respondenterna intervjuades per telefon. Resten fick per brev en inbjudan att besvara enkäten på webben. Urvalen genomfördes i delar. Populationen indelades i grupper enligt ålder (15–19, 20–24, 25–29), registrerat kön (man, kvinna) och modersmål (finska, svenska, annat). Storleken på de slumpmässiga urvalen som plockats ur befolkningsdatasystemet fastställdes så att man med båda datainsamlingsmetoderna kunde samla in ett befolkningsmässigt representativt urval på 1 000 unga. Svenskspråkiga unga ombads besvara enkäten på svenska, övriga på finska. De som svarade på webblanketten fick när de öppnade webbplatsen välja om de svarade på enkäten på finska eller svenska.

En nationellt representativ undersökning beskriver hur unga i olika åldrar, som bor på olika håll i Finland, som är av olika kön och som till exempel har olika minoritetsupplevelser uppfattar frågor som gäller sysselsättning, utbildning, medborgarskap, samhällets institutioner, tjänster eller framtiden.

Ungdomsbarometern har också blivit ett ungdomspolitiskt verktyg, vars frågor används

för att bedöma hur staten har lyckats i sina åtgärder. Ungdomsbarometerns uppgifter utnyttjas också i olika politiska program och projekt samt i planeringen av åtgärder som gäller unga.

Ungdomsbarometern utgör naturligtvis inte ensam ett tillräckligt kunskapsunderlag om ungdomar. Det behövs omfattande information som producerats med olika metoder inom olika vetenskapsområden, myndighetsinformation samt erfarenhetsexpertis från unga. Man kan dock påstå att om Ungdomsbarometern inte fanns skulle en väsentlig del saknas i kunskapsunderlaget om unga.

För urvalsprovet har man valt två kapitel ur ungdomsbarometern: "Beror framgång i livet på en själv?" (sidorna 41–42) och "Framtidstro" (sidorna 81–85). Texterna publiceras på finska som sådana och i det svenskspråkiga provet som översatta. Texterna och tabellerna har redigerats till ett tillgängligt format.

Följebrevet grundar sig på publikationens förord och kapitlet Material och metoder. Konsta Happonen (statistikforskare, Ungdomsforskningssällskapet), Eija Kauniskangas (specialsakkunnig, statens ungdomsråd), Tomi Kiilakoski (docent, ansvarig forskare, Ungdomsforskningssällskapet) och Jenni Palomäki (tf. generalsekreterare, statens ungdomsråd) har deltagit i skrivandet.

BEROR FRAMGÅNG PÅ EN SJÄLV?

Sidorna 41–42

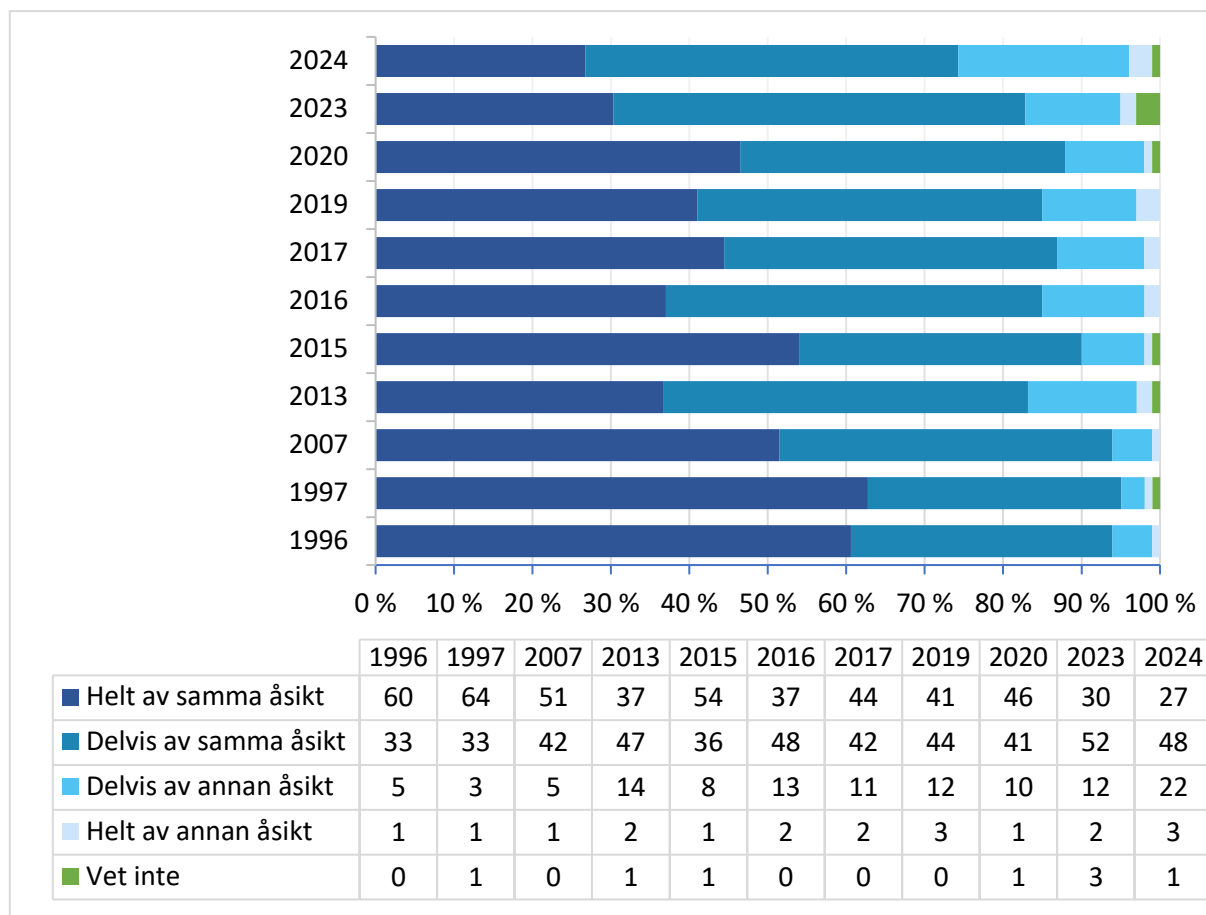
Redan i 1990-talets ungdomsbarometrar observerades hur viktigt individualitet är för unga. Barometrarnas resultat tolkades stärka bilden av en ungdom som betonar individualitet (Saarela 1997a). Representanter för generation X som var födda på 1970-talet hade då kommit till ungdomsåldern och en del av representanterna för generation Y som fötts efter början av 1980-talet stod på tröskeln till ungdomen. Betonandet av individualitet har präglat hur man talat om båda generationerna. Man har betonat att individualitet å ena sidan är ett kulturellt ideal som får sin drivkraft från konsumtionen bland de unga som har ekonomisk tillgång till konsumtionsvärlden. Å andra sidan har också utbildnings- och sysselsättningspolitiken gått i en riktning som betonar individens ansvar för sin egen framtid och sysselsättning. Individualitet är därmed både en möjlighet och ett tvång. (Furlong & Cartmel 1997; Hoikkala & Paju 2002; Kiilakoski 2023.) Denna utveckling konstateras ha fortsatt. Kritiskt har det påpekats att allt fler yrkeskårer har varit tvungna att lära unga att ta individuellt ansvar och därigenom snarare söka svar om sig själva än om samhällets strukturer. (Mäkelä, Mertanen & Brunila 2021.)

I ungdomsbarometrarna har frågan om individualitet undersökts genom påståendet ”Framgång i livet beror på en själv”. Frågan har ställts 11 gånger mellan 1996 och 2024. Man har tänkt att den mäter hur individualitet uppskattas i sig, men också hur man klarar sig på egen hand (Siltala 2020, 120). Betonandet av individualitet har också synts i många andra frågor i Ungdomsbarometern. Till exempel i Ungdomsbarometern 2020 frågades vem som borde bära ansvaret för finländarnas välfärd. Respondenterna ansåg att det största ansvaret ligger hos individen: 90 procent av respondenterna ansåg att (finländarna) själva har minst ett ganska stort ansvar för sin egen välfärd (Myllyniemi & Kiilakoski 2021, 55).

På 1990-talet ställdes frågan om framgång två gånger (graf 19). Då var respondenternas tro på individens ansvar för sin framgång stark, eftersom över 90 procent av respondenterna var av samma åsikt med påståendet. År 1997 var 64 procent av respondenterna, dvs. nästan två av tre, helt av samma åsikt. På 2000-talet sjönk

andelarna något, men antalet personer som var av samma åsikt var fortfarande över 80 procent.

År 2023 var andelen personer som var i mycket hög grad av samma åsikt 30 procent. År 2024 var motsvarande andel bland dem som svarade per telefon 27 procent, vilket är den lägsta siffran 1997–2024. Andelen personer som var minst delvis av samma åsikt var 75 procent, vilket också är den lägsta siffran under den tid barometern genomförts. På motsvarande sätt var andelen personer som var av annan åsikt (25 %) störst under den tid barometern genomförts. Siffrorna väcker en intressant fråga: om tolkningen i tidigare barometrar om att frågan mäter både individens uppskattning och tro på att individen själv måste klara sig, en hurdan förändring är det då fråga om i resultaten från 2020-talet? Har de ungas uppfattning om individens möjligheter att klara sig på egen hand minskat eller är det fråga om att uppskattningen för individualitet håller på att minska bland vissa unga? Det första perspektivet skulle stödjas av att tron på den egna framtiden är på en rekordlåg nivå i denna barometer och av att också nöjdheten med livet har minskat efter pandemin. Det senare perspektivet kunde motiveras med en undersökning som betonar ökningen av de postmaterialiska, kosmopolitiska och samhälleliga värdena bland unga (Henn, Sloam & Nunes 2022). Utifrån barometern kan man inte säga om det är fråga om någondera eller båda utvecklingsförloppen. Därför kan man endast på det sätt som är typiskt för forskare konstatera att utvecklingen är intressant och bör följas upp även i fortsättningen.

GRAF 19. Svar på påståendet "framgång i livet beror på en själv" 1996–2024 bland dem som svarade per telefon. Åren 1996–1997 deltog endast finskspråkiga unga i undersökningen och åren 2007–2013 endast finsk- och svenskspråkiga unga.

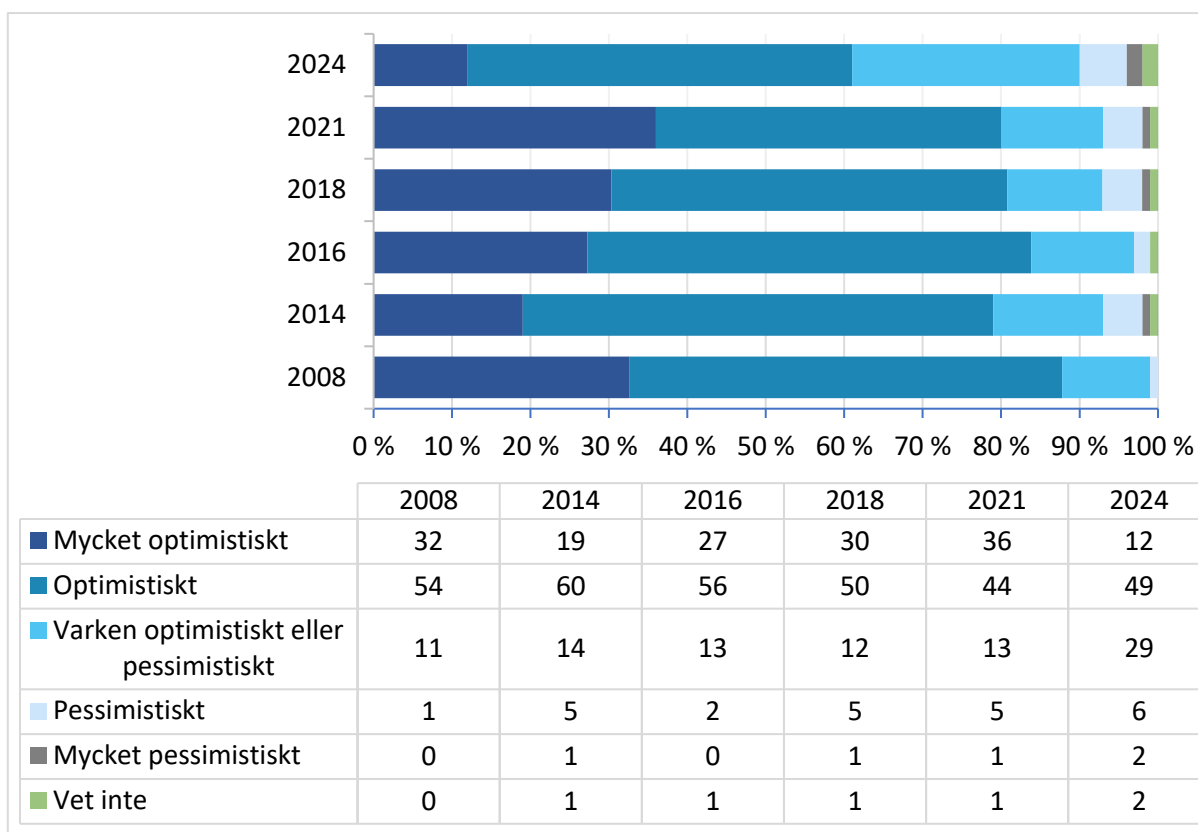
FRAMTIDSTRO

Sidorna 81–85

Frågan om hur optimistiskt eller pessimistiskt respondenten förhåller sig till framtiden lades till i barometrarna 2008. Respondenterna har tillfrågats om synpunkter på sin egen framtid (5 gånger före denna barometer), den egna boningsortens framtid (3 gånger), Finlands framtid som bosättningsland (5 gånger), Europas framtid (2 gånger) och världens framtid överlag (5 gånger). Den allmänna bilden i dessa svar har varit att respondenterna har förhållit sig betydligt mer optimistiskt till sin egen och Finlands framtid än till världens framtid. (Kiilakoski & Laine 2022, 74–76.) Oron för världens framtid innebär alltså inte nödvändigtvis oro för den egna framtiden.

I den kvalitativa undersökningen har fenomenet förklarats till exempel med att även om man i framtiden ser drag som kommer att orsaka svårigheter för unga, tänker de unga själva att de kommer att klara sig. Till exempel Minna Nikunen och Päivi Korvajärvi anser att unga vuxna har tillgång till en resurs i hoppfull pessimism: de ser sin egen framtid i ett positivt eller hoppfullt ljus, även om de identifierar att vissa av deras jämlingar kan ha svårigheter i framtiden. Enligt Nikunen och Korvajärvi har optimismen ett individualistiskt drag. (Nikunen & Korvajärvi 2022.) Också Anita Rubin har i sina egna studier konstaterat att de unga uppfattar sin framtid utifrån sina egna handlingsmöjligheter och å andra sidan utifrån de utvecklingsförlopp som förutspår det moderna industrisamhällets sociala uppgång. Världens framtid ses däremot genom olika hotbilder. (Rubin 2013.) Liksom det konstaterades i kapitlet Beror framgång i livet på en själv? anser färre än tidigare att individen kan påverka sin framgång. Man kan anta att detta också har ett samband med framtidstron.

I den här barometern tillfrågades respondenterna om deras åsikter om sin egen framtid. Allt som allt har frågan ställts sex gånger under barometerns historia under perioden 2008–2024. Den tidsserie som utformats berättar således om de förändringar i de ungas förhållande till framtiden som skett under en tidsperiod på 16 år (figur 40).

GRAF 40. Fördelningen av svaren på frågan "hur optimistiskt eller pessimistiskt förhåller du dig till din egen framtid?" bland dem som svarade per telefon åren 2008–2024. Åren 2018 och 2021 var de näst mest extrema alternativen "delvis optimistiskt" / "delvis pessimistiskt". Åren 2008 och 2014 deltog endast unga med finska och svenska som registrerat modersmål.

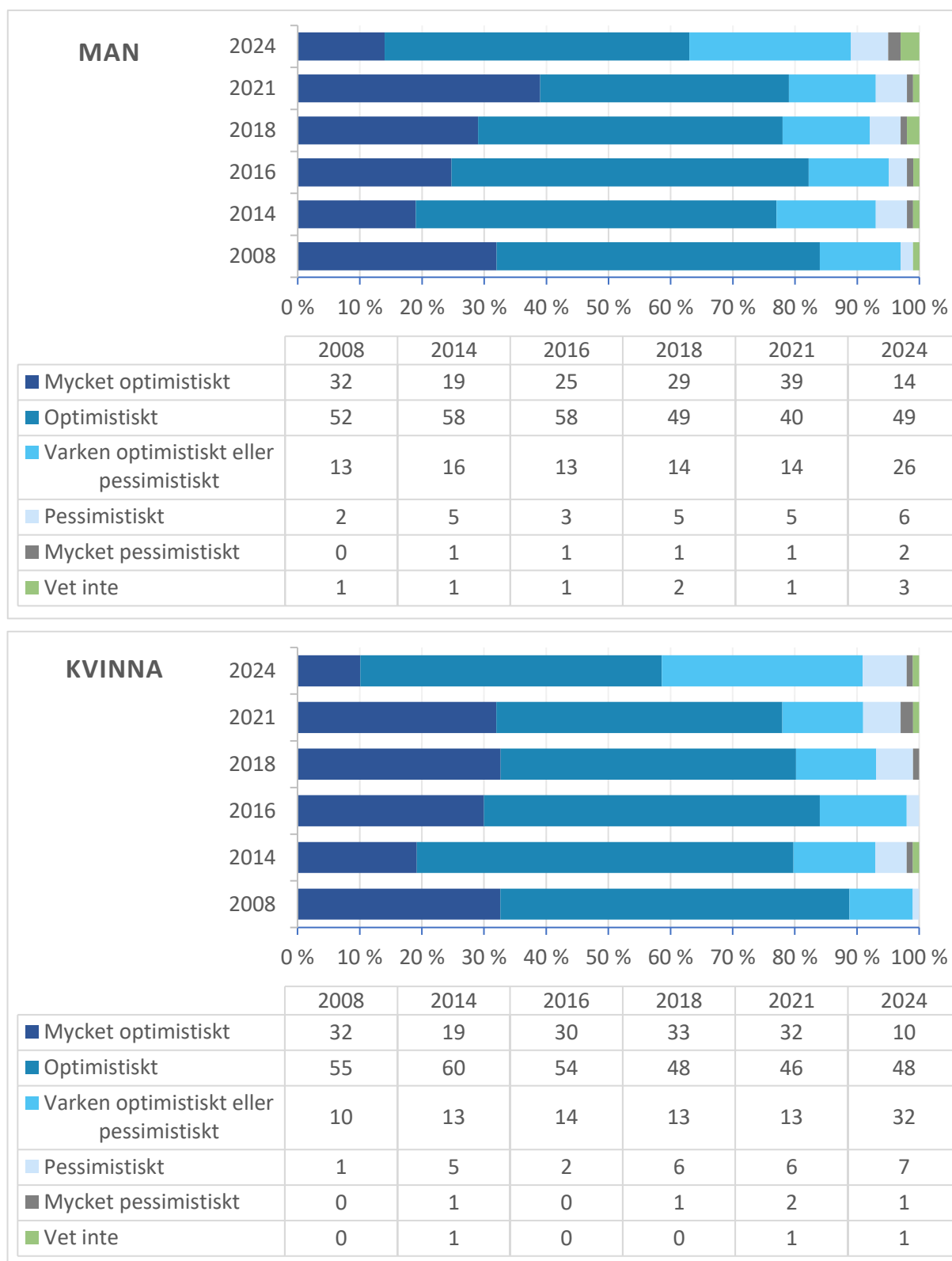
År 2024 förhöll sig 12 procent av dem som svarade per telefon mycket optimistiskt till sin egen framtid. Andelen personer som förhåller sig mycket optimistiskt har varierat betydligt under åren 2008–2024. Den var som störst 2021, då 36 procent vid insamlingstidpunkten var mycket optimistiska trots den pågående coronapandemin. Andelen mycket optimistiska har dock minskat betydligt sedan 2021 och 2024 var denna andel som lägst. Även den sammanlagda andelen mycket optimistiska och optimistiska var som lägst 2024. Andelen var som högst 2008, då 86 procent förhöll sig optimistiskt till sin egen framtid. År 2024 var motsvarande andel 61 procent. Andelen optimistiska har också minskat betydligt från 2018 och 2021.

Förändringen förklaras av att allt fler unga har övergått till att svara att de förhåller sig neutralt, dvs. inte optimistiskt eller pessimistiskt. Andelen sådana unga har ökat med 16 procentenheter mellan 2021 och 2024. Även om man kan säga att antalet unga som förhåller sig optimistiskt har minskat, betyder detta inte att pessimismen i sig har ökat.

Andelen unga som förhåller sig pessimistiskt är fortfarande mycket liten. Frågan om framtidstron följer ett liknande utvecklingsförlopp som nöjdheten med livet, som behandlades i kapitlet Livskompetens och nöjdhet med livet. Nöjdheten med livet minskade från 2020 till 2022 och hölls på samma nivå även 2023 och 2024. Det är förstås naturligt att tänka att nöjdheten med livet också har något slags samband med framtidstron. Som ovan konstaterats förklaras de ungas framtidstro inte enbart av deras uppfattning om händelserna i världen, utan det är fråga om individens uppfattningar om sina egna handlingsmöjligheter nu och i framtiden.

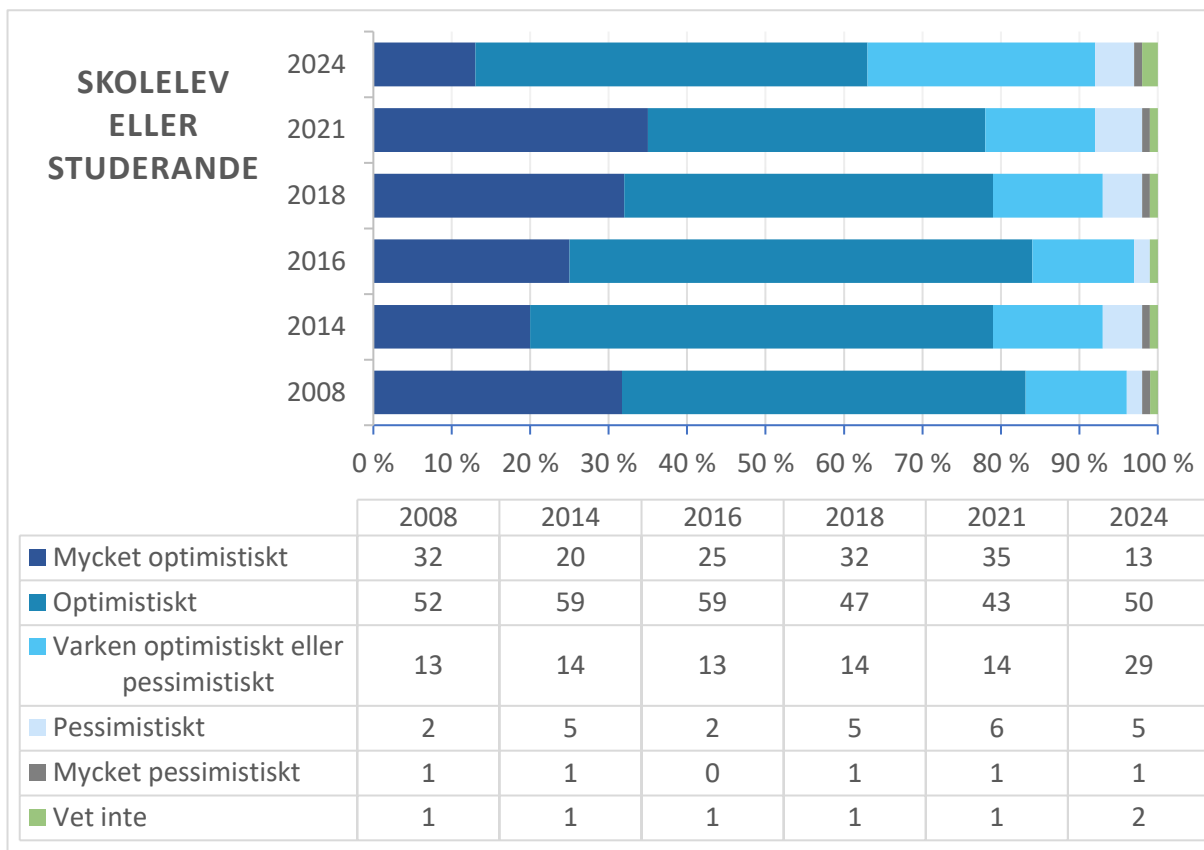
I ungdomsbarometrarna har man observerat att unga kvinnor upplever mindre nöjdhet med livet än män (Happonen & Kiilakoski 2024). Även enligt enkäten Hälsa i skolan är flickor mer missnöjda med sitt liv, och dessutom upplever de mer ensamhet och upplever sitt hälsotillstånd som sämre. Så är fallet i fråga om elever i grundskolor, studerande vid yrkesläroanstalter och gymnasieelever. (Helenius & Kivimäki 2023.) I fråga om framtidstron är skillnaderna mellan könen relativt måttliga (graf 41). År 2024 förhöll sig 63 procent av männen optimistiskt till sin framtid, medan siffran för kvinnor var 58 procent. I båda grupperna förhöll sig 8 procent pessimistiskt till framtiden.

I graf 41 kan man läsa att optimismen var som störst 2008. Då fanns det inte heller någon nämnvärd skillnad mellan könen. Därefter varierade andelen som förhöll sig optimistiskt till framtiden på båda sidor om 80 procent. Hos båda könen var framtidsoptimismen allra lägst 2024.

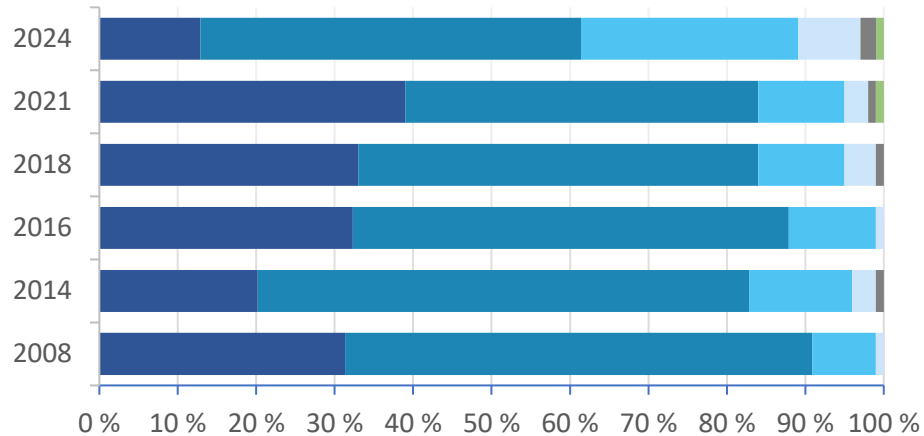

GRAF 41. Den uppskattade fördelningen av svaren på frågan ”hur optimistiskt eller pessimistiskt förhåller du dig till din egen framtid?” bland dem som svarade per telefon enligt registrerat kön 2008–2024. Åren 2018 och 2021 var de näst mest extrema alternativen "delvis optimistiskt" / "delvis pessimistiskt". Åren 2008 och 2014 deltog endast unga med finska och svenska som registrerat modersmål.

Man kan se fler skillnader när man granskar den huvudsakliga verksamheten, det vill säga om respondenterna är studerande, i arbete, företagare, arbetslösa eller i någon annan livssituation (graf 42). Under granskningsperioden 2008–2024 har de arbetslösas framtidstro alltid varit minst. Framtidstron hos personer i alla livssituationer var som störst 2008 och minst 2024. Framtidstron hos andra än arbetslösa har varit relativt stabil fram till 2021. År 2024 har antalet optimistiska minskat och andelen personer som förhåller sig mycket optimistiskt var mindre än tidigare i alla grupper. Framtidstron har varierat mest bland arbetslösa.

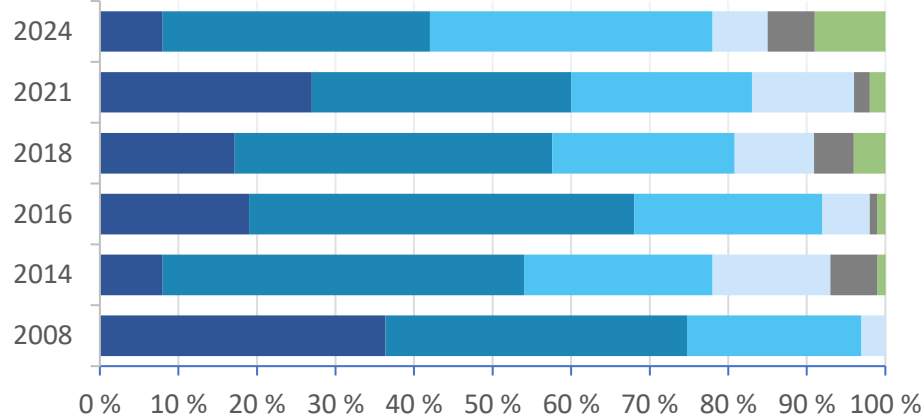

I ARBETE ELLER FÖRETAGARE

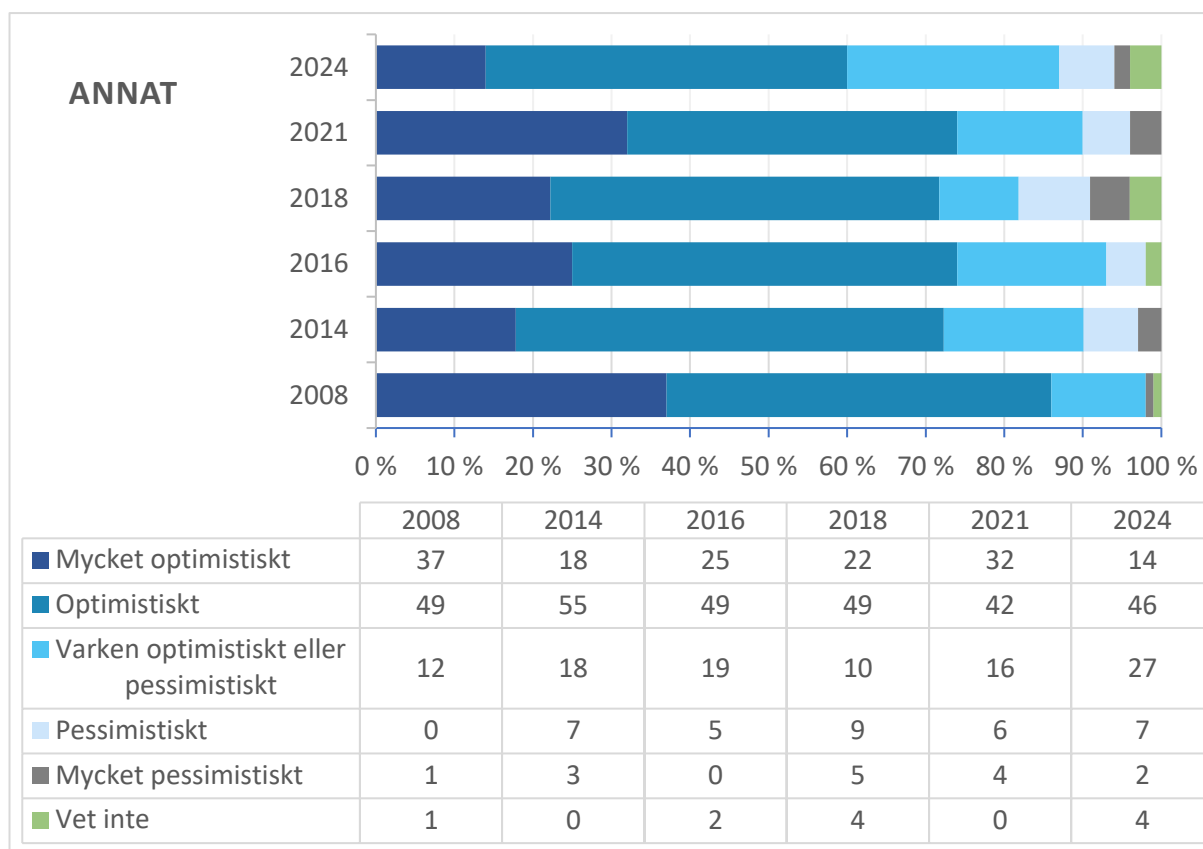

	2008	2014	2016	2018	2021	2024
■ Mycket optimistiskt	31	20	32	33	39	13
■ Optimistiskt	59	62	55	51	45	49
■ Varken optimistiskt eller pessimistiskt	8	13	11	11	11	28
■ Pessimistiskt	1	3	1	4	3	8
■ Mycket pessimistiskt	0	1	0	1	1	2
■ Vet inte	0	0	0	0	1	1

ARBETSLÖS

	2008	2014	2016	2018	2021	2024
■ Mycket optimistiskt	36	8	19	17	27	8
■ Optimistiskt	38	46	49	40	33	34
■ Varken optimistiskt eller pessimistiskt	22	24	24	23	23	36
■ Pessimistiskt	3	15	6	10	13	7
■ Mycket pessimistiskt	0	6	1	5	2	6
■ Vet inte	0	1	1	4	2	9

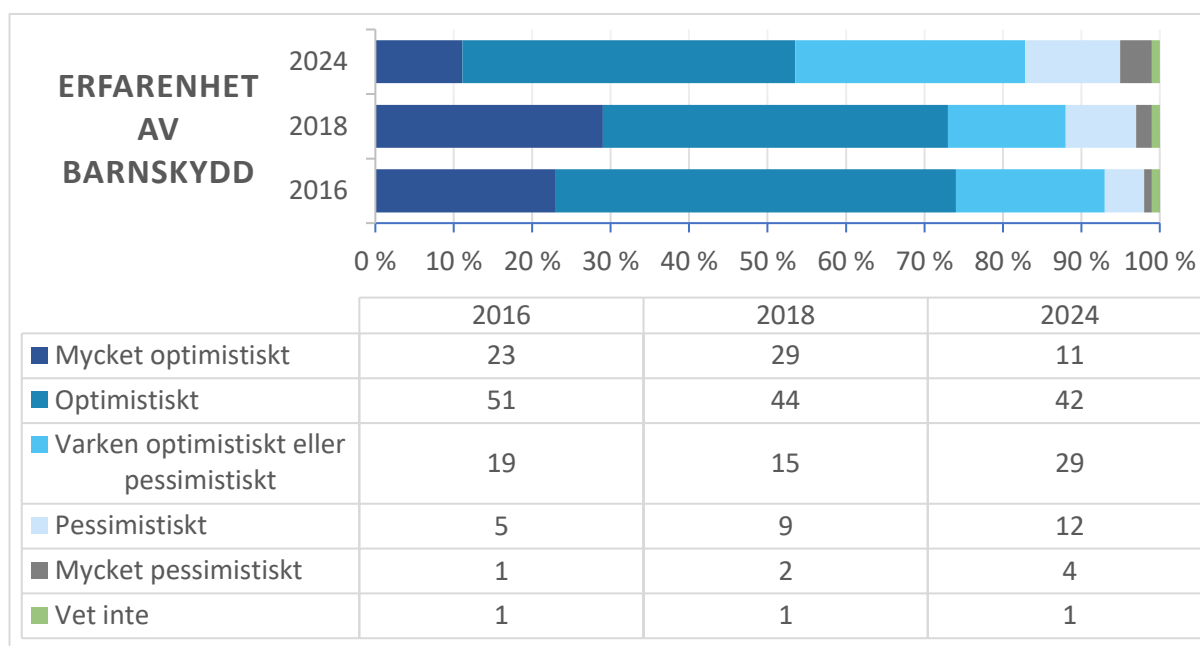
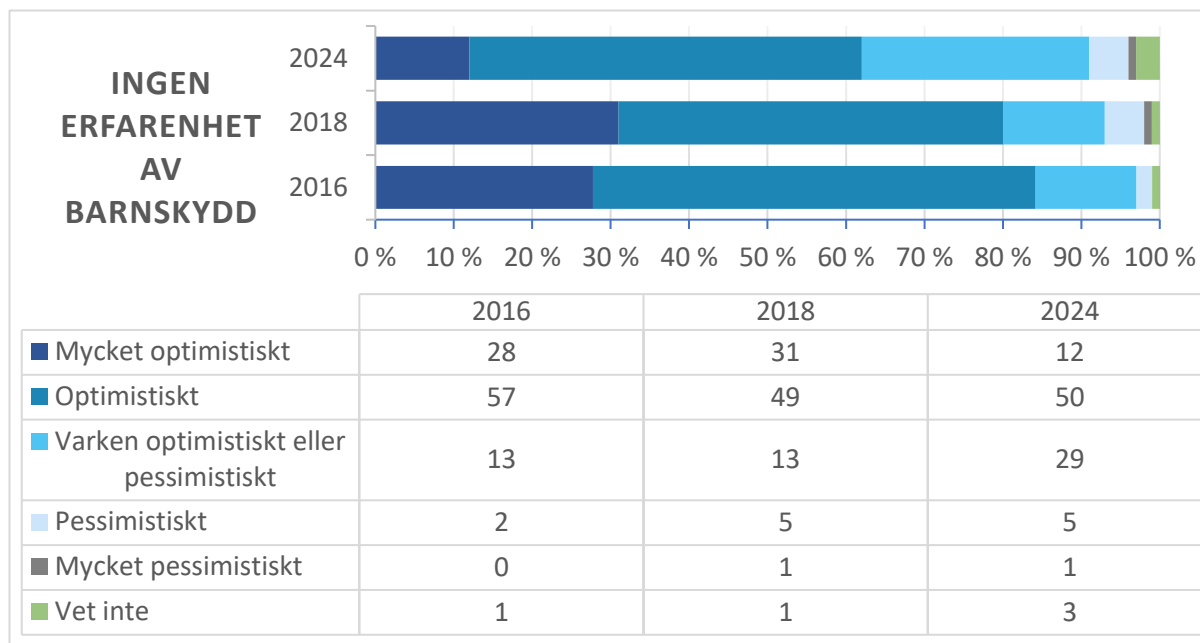

GRAF 42. Den uppskattade fördelning av svaren på frågan ”hur optimistiskt eller pessimistiskt förhåller du dig till din egen framtid?” bland dem som svarade per telefon enligt den huvudsakliga verksamheten 2008–2024. Åren 2018 och 2021 var de näst mest extrema alternativen "delvis optimistiskt" / "delvis pessimistiskt". Åren 2008 och 2014 deltog endast unga med finska och svenska som registrerat modersmål.

År 2024 förhöll sig 42 procent av de arbetslösa, dvs. mindre än hälften, optimistiskt till sin framtid. I de övriga grupperna var andelen personer som förhöll sig optimistiskt 60–63 procent. Av de arbetslösa förhöll sig största delen pessimistiskt eller visste inte. Från 2021 till 2024 kan man också observera en betydande ökning i andelen arbetslösa som väljer alternativet ”vet inte”.

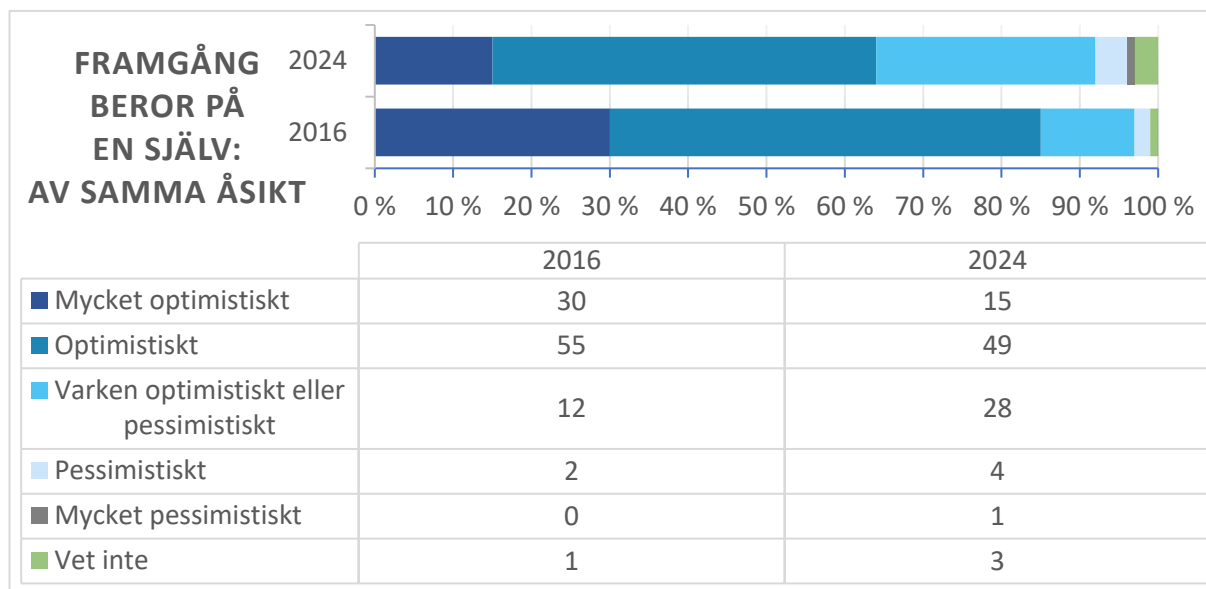
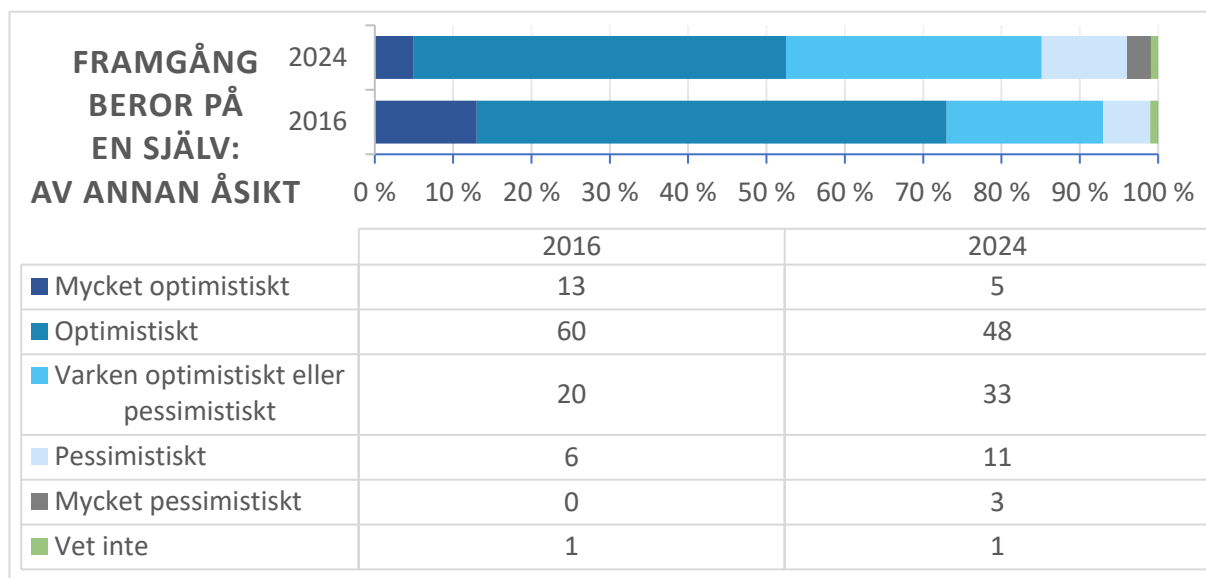
I ungdomsbarometrarna har barnskyddsbakgrund observerats vara kopplad till många olika saker. Den har också ett samband med framtidstron. Sådana unga som svarade per telefon och vars familj hade att göra med barnskyddet när den unga var i grundskoleåldern har varit något mindre optimistiska än de som inte har motsvarande erfarenheter (graf 43). Framtidstron har minskat i båda grupperna. Hos respondenter med barnskyddsbakgrund har pessimismen statistiskt ökat signifikant snabbare än hos

andra respondenter när frågan granskas på en linjär sannolikhetskala. År 2024 förhöll sig upp till 16 procent av unga med barnskyddsbakgrund pessimistiskt till sin framtid.

GRAF 43. Den uppskattade fördelning av svaren på frågan "hur optimistiskt eller pessimistiskt förhåller du dig till din egen framtid?" bland dem som svarade per telefon enligt huruvida den unga i grundskoleåldern hade haft att göra med barnskyddet. År 2018 var de näst mest extrema alternativen "delvis optimistiskt" / "delvis pessimistiskt". Respondenter som inte kunde eller ville svara på frågan om sin barnskyddsbakgrund har kombinerats med gruppen "ingen erfarenhet av barnskydd".

Slutligen kommer vi att granska i vilken utsträckning framtidstron är kopplad till uppfattningarna om individens möjligheter. Frågan är naturligtvis intressant när man förklarar vad nedgången i framtidstron kan bero på. Å andra sidan kan den också ha betydelse när man funderar på hur framtidstron kan stärkas. Av graf 44 framgår att de respondenter som inte är av samma åsikt om att framgången beror på en själv förhåller sig mindre optimistiskt till framtiden. Bland dem är också andelen som förhåller sig pessimistiskt större. I båda grupperna har andelen optimistiska minskat.

GRAF 44. Den uppskattade fördelning av svaren på frågan "hur optimistiskt eller pessimistiskt förhåller du dig till din egen framtid?" bland dem som svarade per telefon enligt om den unga var mer av samma eller annan åsikt om påståendet "framgång i livet beror på en själv". De som svarade "Vet inte" på frågan om framgång har utelämnats från analysen.